

✓ розробка механізмів податкового, кредитного, гарантійного та страхового стимулювання освіти і діяльності розгалуженої мережі фінансово-інноваційних підприємств різних форм власності, а також інноваційних ринків, бірж тощо;

✓ вдосконалення механізму державного замовлення на інноваційну продукцію;

✓ стимулювання участі комерційних банків в інвестуванні інноваційної діяльності;

✓ державного регулювання трансферу технологій;

✓ забезпечення прав на об'єкти інтелектуальної власності і стимулювання інноваційної діяльності;

✓ регулювання міжнародного науково-технологічного та економічного співробітництва.

Створення адекватного інноваційно-орієнтованій економіці правового поля має враховувати необхідність адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу та до вимог і норм системи угод, які Україна має та передбачає мати з міжнародними організаціями та окремими країнами.

У якості потенційних параметрів інноваційного розвитку слід задіяти державну підтримку партнерської участі української сторони у міжнародних інноваційних проектах та програмах. Україна сьогодні приймає участь в різноманітних проектах і програмах, що мають міжнародний статус, але має можливість суттєво розширити своє програмне поле. Необхідно провести аналіз існуючих програм і співвіднести їх із можливостями держави щодо їх фінансової підтримки, а також залучення приватного капіталу.

Пріоритети повинні віддаватися, перш за все, міжнародним програмам під егідою Європейського Союзу та країн СНД. Механізми подібної участі розроблено досить детально. Завдання полягає в ініціюванні нових програм на таких умовах, що існували й існують у ЄС для країн Центральної та Східної Європи. Це дозволить не тільки залучити більш значні кошти до виконання НДДКР та інноваційних проектів, але і розширить спектр співробітництва між українськими та зарубіжними організаціями.

Нормативно-правова база повинна формуватися у відповідності із тенденціями, що спостерігаються у світі. Тим більше, що Україна приєдналася до більшості існуючих угод та конвенцій у сфері захисту інтелектуальної власності, ноу-хау тощо. При цьому слід мати на увазі, що законодавча влада напрацювала досить солідну законодавчу базу щодо забезпечення економічного зростання національної економіки на макро – та мікрорівні. Проблеми полягають у тому, що, по-перше, не розроблено ефективного механізму введення напрацьованих законодавчих актів у дію. По-друге, значна кількість законодавчих актів має відверто декларативний характер і не сприяє реальному розвитку ні національної економіки ні зміцненню міжнародного співробітництва. Тому головним завданням повинен стати перегляд існуючих угод і законів із метою їхнього наповнення конкретним змістом,

зокрема щодо забезпечення реалізації пріоритетів, які б дозволили забезпечити реальну інтеграцію підприємств у високотехнологічні сектори світової економіки. Необхідно розробити перелік унікальних наукових об'єктів, розташованих на території України, які можуть бути використані в міжнародних проектах.

Взагалі відповідні положення щодо розвитку інноваційного співробітництва повинні вводити до нових угод, що укладає Україна із зарубіжними країнами та міжнародними організаціями, зокрема в економічній сфері.

Політика держави щодо стимулювання впливу інноваційної продукції повинна бути більш активною і цілеспрямованою. Державі слід виходити із своїх стратегічних інтересів, а не короткочасної вигоди. Цього можна досягти за рахунок впровадження двох груп заходів. По-перше, держава повинна створити дійсно рівні умови для роботи підприємств у традиційних секторах економіки. Це знизить середню прибутковість таких підприємств і змусить більшість з них впроваджувати інновації або переносити свою діяльність у високотехнологічні сектори. По-друге, стимулювання експорту повинне бути узгоджено з законодавством зарубіжних країн, що дозволить уникнути можливих судових переслідувань.

Формуючи пропозиції щодо визначення параметрів інноваційного розвитку промисловості, які, на нашу думку, можуть скласти основу пріоритетів та сфер їх реалізації, ми також певним чином не позбавилися декларативності. Але надто вже складна проблема порушена в даній статті. Цілком логічним, на нашу думку, є науково-аналітичний підхід до визначення пріоритетів з залученням теорій економічного зростання. Справа в тому, що вирішення такого архіскладного питання, яким є економічне зростання вимагає в якості базового підґрунтя використання солідного наукового апарату. Як відомо, саме теорія є найбільш дієвою практикою. Тим більше, що існують вельми доказові факти використання такого апарату розвиненими країнами. Саме наукова логіка, наукова аргументація, вивірені факти дозволяють прийняти найбільш ґрунтовне рішення щодо розвитку економіки на будь-якому рівні, а особливо державному при визначенні як стратегій розвитку так і прийнятті поточних рішень.

Висновки і перспективи подальших розробок. Ми сподіваємося на відповідну реакцію на наукові узагальнення та точки зору, викладені в даній статті і науковців і, особливо, урядових структур, які власне й приймають рішення щодо напрямів та сфер економічного розвитку.

1. Геєць В., Семиноженко В. Спеціальні економічні зони: "чорні діри" чи точки економічного росту? // Інвестиції: практика та досвід. – № 22. – 2006. 2. The Government's Manufacturing Strategy (DIT UK) / Переклад С. Губанова // Економіст. – № 10. – 2003. 3. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) "шляхом Європейської інтеграції" / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т екон. прогнозування НАН України. – К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004.

Надійшла до редколегії 26.11.2007

I. Горбась, асист.

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ "ДИВЕРСИФІКАЦІЯ"

Розглянуто наукові та професійні тлумачення суті поняття "диверсифікація". Висвітлено основні види, типи і напрямки диверсифікаційних процесів.

Main scientific and professional interpretations of the diversification idea are examined. Diversification processes basic forms, types and aspects are illustrated.

Постановка проблеми. На сьогодні термін "диверсифікація" стійко увійшов у сучасний економічний лексикон та набув широкого поширення. Проте часто суть цього поняття залишається невизначеною та розмитою,

що пояснюється множинністю його тлумачень й інтерпретацій у науковій та фаховій економічній літературі. Це призводить до необхідності чіткого визначення і пояснення суті диверсифікації як економічного процесу на

макrorівні та на рівні підприємства, фірми, господарюючого суб'єкта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Специфіка протікання й розвитку диверсифікаційних процесів в умовах глобалізації є достатньо популярною тематикою сучасних досліджень. Автори розглядають диверсифікацію як загальнокорпоративну стратегію функціонування і розвитку підприємства, фірми [2, 13, 14]. У вітчизняних й зарубіжних дослідженнях і наукових працях диверсифікація трактується як: метод формування та управління інвестиційним портфелем [1, 3, 16]; спосіб мінімізації господарських ризиків [7, 14, 15, 16] стратегія антикризисного управління [15]. Особливо слід відмітити роботи О Віханського, В. Немцова, З. Шершньової, Г. Немченко, Т. Маркової, В. Моїсєєва, М. Миньківської, М. Радевої та інших, у яких проблематиці трактування суті диверсифікації відводиться не останнє місце.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Складність та багатогранність суті диверсифікації зумовлює неоднозначність трактування цього поняття. Управління диверсифікацією вимагає чіткого визначення її змісту та основних параметрів й характеристик. Тому, потребують подальшого дослідження питання класифікації видів, форм та напрямків диверсифікації на рівні підприємства, фірми, організації.

Мета статті полягає в узагальненні існуючих визначень поняття "диверсифікація"; систематизації класифікацій видів і типів диверсифікаційних процесів на підприємствах; формулюванні комплексного визначення поняття "диверсифікація", яке відобразить зазначені особливості.

Виклад основного матеріалу. Етимологічно слово походить від латинського "diversus" – різний, "facere" – роботи, "diversifikatio" – зміни, різноманіття. Відповідно до економічних слівників "диверсифікація" – це:

✓ проникнення монополій у сфери, що не мають прямого виробничого зв'язку чи функціональної залежності від основної галузі їх діяльності. Рівень диверсифікації вимірюється ідентифікацією числа галузей чи номенклатури продукції (послуг), що охоплює діяльність підприємства і визначенням часток основного і диверсифікаційного виробництва [5];

✓ форма концентрації капіталу, пов'язана з проникненням раніше спеціалізованих підприємств (чи монополій) в інші галузі виробництва, сферу послуг в результаті чого відбувається багатогалузевий розвиток, змінюється співвідношення кількості вузькоспеціалізованих та диверсифікованих виробництв, що функціонують ся на ринку [5];

✓ розширення об'єктів діяльності, номенклатури продукції, що виробляється монополістичними об'єднаннями [12];

✓ розподіл інвестованих та позикових грошових капіталів між різними об'єктами вкладення з метою зниження ризику можливих втрат капіталу чи доходів від нього [16, с. 161].

✓ розширення асортименту, зміна виду продукції, яка виробляється підприємством, фірмою, освоєння нових видів виробництв з метою підвищення ефективності виробництва, отримання економічної вигоди, попередження банкрутства;

✓ розширення форм діяльності, видів продукції, фінансових інструментів з метою мінімізації господарських ризиків, а також виживання підприємств у сучасних ринкових умовах; множинність; різноманітність; різнобічність;

✓ збільшення кількості виробництв і номенклатури товарів (послуг), які виробляються окремими підприємствами у нових для них сферах;

✓ розподіл вкладень в економіку або кредитування грошовими капіталами між різними об'єктами з метою

зниження ризику втрат та у надії отримати більш високий дохід;

✓ розширення діапазону діяльності підприємства, фірми, корпорації за межі основного бізнесу, проникнення в інші галузі виробництва й на ринки нових товарів і послуг, здебільшого прямо не пов'язаних з основною сферою їх діяльності [9];

✓ інструмент формування інвестиційного портфелю та засіб зниження ризику особливо у випадках обмеження експансії в традиційні сфери бізнесу шляхом ефективного використання наявних активів, і лише потім – отримання прибутку від створення нового продукту;

✓ володіння найрізноманітнішими фінансовими активами, кожен з яких має різний рівень ризику, з метою зниження загального рівня ризику портфелю в цілому;

✓ загальна ділова практика, спрямована на розширення номенклатури товарів і послуг та/або географічної території для того щоб зосередити ризик і зменшити залежність від циклічності бізнесу.

Наукова і фахова література виділяє наступні тлумачення поняття "диверсифікація":

✓ проникнення спеціалізованих фірм до інших галузей виробництва, сфери послуг тощо в результаті чого розвиваються багатогалузеві комплекси;

✓ розширення асортименту виготовлення виробів, надання послуг;

✓ одна з форм концентрації капіталу, пов'язана з проникненням раніше спеціалізованих фірм (промислові, транспортні, будівельних, фінансових і т.п.) в інші галузі виробництва, сфери послуг і т.д.;

✓ новий вий напрям діяльності компанії, пов'язаний з наявними напрямками бізнесу, який збільшує дохід від оптимізації портфелю, реструктуризації, передачі та розподілу ресурсів;

✓ розширення номенклатури товарів, вироблених підприємством, спрямоване на одержання економічної вигоди від комбінування виробництва;

✓ одночасний розвиток багатьох, не зв'язаних або слабко зв'язаних один з одним видів виробництв, розширення обсягів діяльності, номенклатури продукції і послуг, асортименту вироблених товарів у масштабі держави, області, регіону, підприємства;

✓ розширення набору номенклатури продукції, що випускається, має деякий зв'язок з основною номенклатурою, з основними способами виробництва на підприємстві;

✓ термін, застосований до процесу перерозподілу ресурсів, що існують на даному підприємстві, в інші сфери діяльності, що істотно відрізняються від попередніх;

✓ процес збільшення кількості різноманітних ринків, які обслуговуються окремою індивідуальною фірмою, що "служить провідником географічної експансії" [7];

✓ стратегія росту, яка спрямована на розширення, диференціацію і/або зміну напрямків діяльності підприємства і одночасно несе на собі методи антикризового управління;

✓ різноманіття, різнобічний розвиток;

✓ новий вий напрям діяльності компанії, пов'язаний з наявними напрямками бізнесу, який збільшує дохід від оптимізації портфелю, реструктуризації, передачі та розподілу ресурсів;

✓ вирішальна фаза фінансового менеджменту, яка проявляється у двох аспектах. Перший – інвестування грошей у різноманітні цінні папери, об'єкти. Другий – створення багато профільних підприємств, що займаються різними видами підприємницької діяльності. При цьому диверсифікація призводить до таких комбінацій товарів, що виготовляються, які дозволяють займувати широкі ринкові простори і здійснювати комплексне обслуговування споживачів. Метою диверсифікації тут

виступає зниження ризику банкрутства і підвищення конкурентноздатності фірми [14];

✓ стратегія антикризового управління. Це активний метод реакції на зовнішні загрози, потужний фактор подолання кризових явищ і процесів, який сприяє розширенню сфери діяльності суб'єкта управління в будь-якому напрямку [15];

✓ стратегія, що обумовлюється бажанням підприємства вижити, підвищити ефективність та знизити ризик за рахунок освоєння нових напрямків діяльності з метою формування напрямків діяльності, які сприятимуть ефективному розвитку підприємства за рахунок багатосторонньої діяльності;

✓ стратегія зменшення ризику шляхом його об'єднання за декількома активами, чії індивідуальні прибутки поведуться по різному незалежно один від одного. Іншими словами, її можна характеризувати як внесення капіталу в різні незв'язані між собою підприємства.

Як бачимо, спільним у більшості визначень є трактування диверсифікації як процесу, направлено на різноманітність і розширення діяльності підприємства, з метою отримання додаткового прибутку і мінімізації ризику, різними шляхами. Широта і множинність визначень диверсифікації підтверджують складність сутності цього процесу. Диверсифікація впливає на різні аспекти виробничо-господарської діяльності підприємства, тому їй притаманні різні напрямки розвитку, розглянемо найбільш поширені з них:

✓ диверсифікація виробництва – одночасний розвиток багатьох, не пов'язаних один з одним видів виробництва, розширення асортименту товарів, що виробляються (диверсифікація вертикальна, горизонтальна, конгломератна);

✓ диверсифікація продукції – розширення значного числа модифікацій однієї і тієї ж продукції. Проводиться на високо конкурентних ринках зі стабільним попитом і пропозицією (реальна задовольняє запити споживачів, уявна – залишає якісні характеристики незмінними, і модифікує лише дизайн і упаковку). Використовується на ринках зі стабільним попитом та пропозицією і твердою конкуренцією з боку пропозиції;

✓ диверсифікація економічної діяльності – розширення активності великих фірм, об'єднань, підприємств і цілих галузей за рамки основного бізнесу, під яким розуміється виробництво товарів і послуг, що мають максимальні частки в чистому обсязі продажів у порівнянні з іншими видами продукції, що випускається;

✓ диверсифікація експорту – збільшення кількості видів і найменувань продукції і послуг, призначених для експорту;

✓ диверсифікація ризиків – підприємницька діяльність у сферах, що характеризуються різними видами ризиків; прийняття на страхування різних видів ризиків;

✓ диверсифікація інвестиційна та фінансова – формування і управління інвестиційним портфелем та напрямками вкладень капіталу;

✓ диверсифікація банківська – розміщення фінансових активів у різних банках з метою мінімізації ризиків;

✓ диверсифікація валютних резервів – збереження валютних резервів банку у різних національних валютах.

Окрім основних вказаних напрямків диверсифікації також зустрічаються вузькоспеціалізовані, які залежать від виду економічної діяльності господарюючого суб'єкта та особливостей його управлінської системи [8, 15]:

✓ диверсифікація за постачальниками, ринками збуту, асортиментом продукції (послуг), видами діяльності;

✓ диверсифікація малих підприємств, що представляє собою розвиток бізнесу, поліпшення фінансового стану відповідної ринкової ніші;

✓ диверсифікація лізингових операцій: лізинг малих активів, малий роздрібний лізинг, лізинг допомоги продажам, лізинг крупних активів, оперативний лізинг тощо;

✓ диверсифікація джерел фінансування проявляється появою змішаних форм фінансування (державного і приватного) і нових форм – кредитні форми фінансування;

✓ диверсифікація робочого часу пов'язана зі зміною частки зайнятого трудового населення, тривалістю робочого тижня тощо;

✓ диверсифікація фінансової діяльності підприємства: диверсифікація валютного портфелю, депозитного портфелю, кредитного портфелю, портфелю цінних паперів, програм реального інвестування тощо.

Аналіз наведених визначень показує, що сучасна наукова і фахова література виділяє два основних види диверсифікації. Перший – інвестиційна диверсифікація (іноді її називають фінансовою), вона стосується формування й управління інвестиційним портфелем фізичної чи юридичної особи. Метою такої диверсифікації виступає мінімізація сукупної ризиковості портфелю та стабілізація грошових надходжень (прибутків) від вкладеного капіталу. Другий – виробнича диверсифікація, яка відноситься не лише до технологічно-виробничого процесу, а стосується господарської діяльності підприємства в цілому. На класифікації типів виробничої диверсифікації зупинимося детальніше.

Відповідно до широкого тлумачення суті диверсифікації, існують різні підходи до трактування виробничої диверсифікації та її видів (горизонтальна, вертикальна, концентрична, конгломератна):

✓ поширення господарської діяльності на сфері економіки, що не пов'язані прямою виробничою кооперацією і не конкурують один з одним. Основні види: концентрична (створення виробництв для випуску продукції, що відноситься до профілю інших галузей на основі власних чи придбаних розробок); конгломератна (придбання підприємств і фірм, що спеціалізуються в різних галузях виробництва [5, с. 96];

✓ розширення асортименту чи/та зміна вигляду продукції, що виготовляється підприємством, фірмою, одночасне освоєння та розвиток багатьох непов'язаних між собою видів виробництва з метою підвищення ефективності виробництва, запобігання банкрутству [8, с. 79];

✓ розширення асортименту продукції за рахунок нових товарів-аналогів з метою підвищення попиту на них у традиційного покупця – горизонтальна; розширення асортименту шляхом випуску нових товарів як доповнення до існуючих – концентрична; об'єднання в рамках однієї управлінської структури виробництв, що відносяться до різних галузей економіки – багатогалузева [16];

✓ поповнення номенклатури виробами, що технічно або маркетингово схожі з традиційним товаром (концентрична виробнича диверсифікація); поповнення асортименту виробами, що не пов'язані з традиційними, але можуть викликати інтерес на традиційних ринках (горизонтальна); поповнення асортименту виробами, що не мають відношення до традиційних технологій, товарів та ринків (конгломератна);

✓ робота зі старими споживачами (горизонтальна); випуск продукції, що входить до складу виробничого ланцюжка старої продукції (вертикальна); перехід до діяльності без зв'язку з попередньою сферою (латеральна).

Аналіз понять "диверсифікація виробництва" дає змогу трактувати його як: напрямок стратегічного розвитку підприємства, що пов'язаний з ростом, розширенням, проникненням, в тому числі виробничим – зосередження виробництва різноманітної продукції на базі спеціалізації або процес створення на базі основного

підприємства нових виробництв та використання існуючих для випуску нової номенклатури виробів, що може мати різні функціональні форми щодо основного виробництва з метою завоювання нових ринків, отримання додаткових прибутків, мінімізації ризиків та посилення власних конкурентних позицій.

Диверсифікація виробництва являється внутрішнім способом оптимізації (зниження) ризику, зменшує вразливість підприємства негативним змінам, в умовах нестабільності виступає інструментом виживання й розвитку, оскільки врівноважує втрати (недоотримання прибутків і збитки) і прибутки в різних сегментах ринку.

Висновки і перспективи подальших розробок. Як ми бачимо, диверсифікація відбувається під впливом ринкових процесів з комерційними та соціальними цілями. Вона дозволяє більш ефективно використовувати підприємницькі здатності й резерви, підвищувати загальну норму прибутковості на інвестований капітал. Виступає способом зниження підприємницького ризику шляхом ефективного управління бізнесом – портфелем видів діяльності підприємства.

Таким чином, на основі дослідження теоретичних аспектів диверсифікації [2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 16] необхідно відмітити, що поняття "диверсифікація" більшістю авторів представлено як складний процес, що охоплює різноманітні організаційні, економічні, правові, соціальні та інші зміни на підприємстві або фірмі, завданнями якого є – підвищення ефективності виробництва, зниження ризику банкрутства, своєчасна реакція та адаптація змінам економічної кон'юнктури ринку з метою забезпечення росту прибутків за рахунок використання ринкових можливостей і формування, збереження і зміцнення конкурентних переваг та позицій на ринку (мікрорівень). На макрорівні диверсифікація має на меті – розвиток пріоритетних галузей економіки та перелив капіталу з традиційних чи низько прибуткових галузей в найбільш перспективні та наукомісткі, високо-рентабельні галузі; удосконалення механізму трансферу технологій; формування господарського середови-

ща ринкової економіки, розвиток ринкової інфраструктури за рахунок створення товаровиробниками власної інфраструктури; демонополізацію економіки шляхом розукрупнення об'єднань, появи нових суб'єктів ринку, посилення конкуренції; зміну галузевої структури економіки країни та розвиток міжгалузевих зв'язків.

Диверсифікація діяльності підприємства – це динамічний процес, що відбувається під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів ринкового середовища, а тому може мати різні цілі і мотиви. Основною комерційною метою диверсифікації, незалежно від її цілей і мотивів, являється збільшення прибутку, за рахунок додаткових ринкових можливостей, і формування, збереження й зміцнення конкурентних переваг. При цьому методи і форми підтримки конкурентних переваг залежать виключно від виду економічної (виробничо-господарської) діяльності підприємства, специфіки його управлінської системи і галузі в цілому.

1. Андриасова І. Шість типів активності // Риск. – 1996. – № 10-12.
2. Ансофф І. Новая корпоративная стратегия. – СПб.: Питер, 1999.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000. – Т. 1.
4. Ермошенко Н.Н., Скворцов Н.Н. Словарь-справочник предпринимателя. – К.: УкрИНТЭИ, 1993.
5. Золотоголов В.Г. Энциклопедический словарь по экономике. – Минск: Полымя, 1997.
6. Краткий внешнеэкономический словарь-справочник. – М.: Междунар. отношения, 1991.
7. Лебедев Ю.Г., Богатырев С.Ю. Диверсификация промышленных систем // Известия высших учебных заведений. Сер.: Цветная металлургия. – 1997. – № 4. 8. Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Старобуцкая Е.Б. Современный экономический словарь. – 2-е изд., испр. – М.: ИНФРА – М., 1999.
9. Савицкая Е.В., Есеев О.В. Экономический словарь-справочник для юных бизнесменов. – М.: Финансы и статистика, 1994.
10. Словарь иностранных слов. – 18-е изд., стереот. – М.: Рус. яз., 1989.
11. Словник-посібник економічних термінів: Рос.-укр.-англ. / О. Дрозд, В.В. Дубічинський, А.С. Дяков та ін.; За ред. Т.Р. Кияка. – К.: Вид. Дім. "КМ" Academia, 1997.
12. Советский энциклопедический словарь / Гл. ред. А.М. Прохоров. – 4-е изд. – М.: Сов. энциклопедия, 1989.
13. Стратегический синергизм. – 2-е изд. – СПб.: Питер, 2004.
14. Уткин Э.А. Управление фирмой. – М.: Акалис, 1996. – 320 с.
15. Чернявский А.Д. Антикризисное управление : Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2000.
16. Экономическая энциклопедия / Ин-т экономики; Гл. ред. Л.И. Абалкин. – М.: Экономика, 1999.

Надійшла до редколегії 26.11.2007

О. Євтушевська, асп.

ІННОВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВІТЧИЗНЯНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Висвітлюється сутність інноваційних складових корпоративної культури та їх вплив на становлення вітчизняної корпоративної культури. Досліджується розвиток корпоративної культури в Україні, надаються рекомендації стосовно її вдосконалення. Визначаються основні особливості функціонування вітчизняної корпоративної культури.

The nature and the influence of the innovation elements of a corporate culture on a domestic corporate culture are lightening. A development of the corporate culture in Ukraine are researching and recommendations of its improvement are giving. A main distinctiveness of the functionation of the domestic corporate culture are giving.

Постановка проблеми. Становлення та розвиток корпоративного сектора України призвів до необхідності формування вітчизняної корпоративної культури, що, значною мірою, регулює діяльність акціонерних товариств. Рівень її розвитку є індикатором збалансованості корпоративних відносин, що формуються в межах корпоративного сектора. Корпоративна культура являє собою внутрішню мотивацію діяльності акціонерного товариства, а також є результатом культурного розвитку як суспільства в цілому, так і окремих індивідів зокрема. Розвиток корпоративної культури є досить складним процесом, який поєднує у собі вплив та взаємодію різних факторів як об'єктивного так і суб'єктивного характеру. Категорія корпоративна культура також має свою структуру, яка умовно поділяється на декілька рівнів, кожен з яких є результатом розвитку господарською діяльності, а також результатом впливу людського фактору. Одним з найважливіших завдань для України на сьогодні є пошук шляхів вдос-

коналення вітчизняної корпоративної культури, зокрема її інноваційних складових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблем розвитку корпоративної культури займається ряд вчених, зокрема В. Співак, Н. Тесакова, Є. Катасонова, Л. Хайет, І. Драб та інші. Проте, варто зазначити, що обсяги дослідження корпоративної культури не є достатніми, так як остання характеризується значною динамікою розвитку, особливо у країнах з нестабільною економічною ситуацією, зокрема в Україні. Недостатньо дослідженим є питання інноваційних складових корпоративної культури, які впливають на розвиток вітчизняної системи корпоративної культури в цілому.

В цілому, вчені здебільшого, досліджують сутність та структуру корпоративної культури. Зокрема, у [1, с.332] аналізується сутність корпоративної культури, чинники, що впливають на її розвиток, а також формування вітчизняної системи корпоративної культури. В [2, с.159] досліджуються основні типи корпоративної